

letén fejtik ki, vagy tágabb értelemben: a zsidó azonosság tudat sokrétű felébredésében. A Szohnut egyik meghatározó elve: a diaszpórában legfőbb partnerének a hitközséget tekinti. Azt a szervesen kiformálódott alakulatot, amely tradicionálisan és történelmileg is a legregebbi azonosság hordozó és önképviselői szerveződésként. Tehát a hitközségi intézményhálózaton keresztül, azzal partneri viszonyban segít.

Három zsidó elemi és középiskolában, két óvodában és a Rabbiszeminárium mellett működő Pedagógiumban vesz részt az oktatás megszervezésében. Kilenc tanára tanít ezekben az intézményekben modern héber nyelvet, zsidó történelmet és bibliai ismereteket. Ellát bizonyos szakmai felügyeletet; a modern izraeli pedagógia eredményeit és követelményeit közvetíti: például a tanterv és az oktatási módszerek összeállításában. Részt vesz az oktatási anyagok beszerzésében, finanszírozásában is. Ezen kívül is szervez ivrit nyelvtanfolyamokat: Budapesten 140-en veszik ezt igénybe. Hasonló létszámmal indultak a '93-as tanévkezdetkor tanfolyamok kilenc vidéki városban, s négy újabb városban szerveződnek újabb csoportok. Az anyanyelvű tanárok mellett Magyarországon tanuló izraeli diákok is közreműködnek a tanításban. Az ivrit után korántsem csak a zsidók érdeklődnek, s ők örömmel fogadnak minden jelentkezőt.

Öt, tekintélyes történelmi múlttal rendelkező, cionista

ifjúsági mozgalom is megvetette a lábát Magyarországon. Ezeknek a munkáját is – lazább szalon – a Szohnut HaNoár vö HaHaluc osztálya és a budapesti iroda irányítja. Ugyanakkor saját izraeli központjuk jelöli ki a küldötteket, s ők is érvényesítik a saját világnézeti álláspontjuknak megfelelően az itteni munkát. Ezen szervezetek célkitűzése is hasonló a Szohnutéhoz: megismertetni Izraelt, az izraeli életformát a zsidó fiatalssággal, közelebb hozni őket (s rajtuk keresztül persze a szüleiket is) a zsidó azonosságtudathoz. (Azzal a nemigen titkolt alapgondolattal, hogy minden zsidónak a legjobb Izraelben.) A különbség a módszerekben van. Az ifjúsági szervezetek mindegyike az életkornak megfelelő játékossgal: táborok, klubok, kirándulások, utazások, közös szabadidő-eltöltés megszervezésével járul hozzá a cionista eszme gyakorlati beteljesítéséhez. A körülbelül hatvan-hatvan fős, változó létszámú csoportokból a Somér HáCáir, a HáBonim Dror és a HaNoár HaCioni baloldali irányultságú. (Csekélyebb létszámú felnőtt testvérszervezetei: a Somér HáCáir, az Oz vö Sálom, és a Herzl Kör), jobboldali a Betár (felnőtt szervezete, a magyarországi LIKUD 11 tagot számlál), vallásos irányzatú a Bné Akiva mozgalom, amelynek felnőtt párja a Mizrahi.

E felnőtt csoportok, valamint a Bné Brit, a WIZO magyarországi tagozata, és az Oneg Sabat Kör alkotják a Magyarországi Cionisták Szövetségét.

KÓBÁNYAI JÁNOS

KERESZTÉNY CIONISTÁK

Vészkorszak idején a Fillér utca környékén működött a Jó Pásztor misszió, amely elsősorban zsidó gyerekek megmentésével foglalkozott.

Talán a hely szelleme kötelez? A

Fillér utca egyik modern villájában felirat: RAOUL WALLENBERG CENTRUM. A házigazda negyvenes éveiben járó dél-afrikai férfi, aki 1991 óta él Budapesten családjával. Ők az International Christian Embassy Jerusalem budapesti munkatársai. Innen, ebből a zsidó kegytárgyakkal szépen felszerelt villából, kelet-európai székhelyükről irányítják munkájukat, amely kiterjed az egész térségre. Ahhoz, hogy működésüket kicsit is megértsük, Ézsaiás prófétát kell idézni, ahogy a házigazda, Johan Fourie is teszi: „Menjetekek át, menjetekek át a kapukon, készítsétekek a népek útját, töltsétekek az ösvényt, hányjátékek el a köveket, emeljetékek zászlót a népek fölé.”

Vallási meggyőződésből – tegyük hozzá, keresztény hitből fakadóan – szolgálni az Urat, és elősegíteni, hogy választott népe hazájába visszakerüljön: ez röviden az

ICEJ feladata. Cionizmusuk tehát vallási alapokon nyugszik, ám igen gyakorlatias elemeket is tartalmaz.

Fourie, aki civilben geológus és ipari pszichológus, Izraelről szólva közgazdásszá válik. Felhívja a figyelmet a bevándorlók közti munkanélküliség csökkenésére, számokkal bizonyítja, hány ezer új munkahelyet létesítettek, inflációs ráta csökkenésére is hivatkozik és a befektetések megtérülésére.

A szalonban hanuka gyertyatartó és menóra, videokazetták és propagandaanyagok. Arról kérdezem Fourie urat, hogy az eltelt két évben miként tudtak kapcsolatot teremteni az itteni zsidó és keresztény közösségekkel, hogyan építik lépésről lépésre az ösvényt, az Ígéret Földje felé.

Izraelben nagyobb ismertségnek és elismertségnek örvendenek, mint errefelé. Fennállásuk óta államelnökök, vezető politikusok rendre szeretik ejtiki, hogy támogatásukról biztosítsák őket. Az ICEJ Magyarországon leginkább a Szochnuttal áll kapcsolatban, céljuk közös. Fourie úr magyar tapasztalatairól kissé borongva beszél. Az itteni zsidó emberek nagy része szerinte nem

nagyon ismeri fel saját zsidósága lényegét. Lassan és nehezen vallja meg. Fourie úr nemigen érti, miért nem jelent boldogságot a választott néphez való tartozás, s miért nem kelt itt elég igézetet az Ígéret Földje? „Nem áll szándékunkban erőszakolni őket, hogy térjenek meg – mondja –, csak az ösvényt építjük, azaz ismertetjük a lehetőségeket, az országot, az újjászületést.”

Módszereikben leginkább a kulturális események támogatását választják, no meg a személyes kapcsolattar-

tást. A munka dandárja most a volt Jugoszláviában van. Boszniaiban, Szarajevóban nem téríteni, hanem menteni kell. Az ICEJ és stábjja a helyszínen dolgozik, mert komolyan gondolja, hogy a kétezer éves szétszóratás után a zsidóknak Izraelben a helyük. Élve.

A Raoul Wallenberg Centrum nem kiállítóterem, nem iskola, nem hivatal, nem menedékhely. Egyik sem, de ha a szükség úgy hozza, mindegyik.

V. BÁLINT ÉVA

VOIGT VILMOS

Dobos Ilona néprajzkutató (1922–1993)

Ezt a szót: „néprajzkutató” használta a gyászjelentés, amikor arról értesített, hogy július elején, sok évi szenvedés után elhunyt a magyar folklór egyik legérdekesebb, szorgalmas gyűjtője. Az a szó is („szenvedés”) jól jellemzi életútját, noha itt inkább arra utal, már hosszú évek óta súlyosan beteg volt, alig látott, csak segítséggel tudott az utcára menni. Akik ismerték és szerették, tudták, hogy így is életművében ránk hagyta azt, ami tőle tellett.

Milyen is volt ez az élet? Szerencsénkre sokat tudunk erről, mégpedig magától a szerzőtől. *Egy folklórgyűjtő feljegyzései* című könyvében (Bp. 1984, Kozmosz könyvek) leírja életének legfontosabb szakaszait, mégpedig az ötvenes évektől kezdve, feljegyzések, naplószerű iratok felhasználásával. Tudjuk, gyermekkorát Kárpátalján töltötte. Szülei nem odavalósiak voltak, hanem szatmáriak, mégpedig apja elszegényedett hétszilvafás nemes, református, akit adóhivatalnokként helyeztek oda, még a magyar érában. Édesanyja tanítónői oklevéllel rendelkezett, zárdában is nevelkedett. Egy bátyja utáni gyermekként Nagyszöllősen született, majd kilencéves koráig Szolyván éltek. Sok folklórtörténet ekkor ragadt meg benne, sőt maga az erdei falu is örökre szóló élménye volt, még akkor is, ha ez már a csehszlovák éra volt, és ő nem tudott csehül. A harmincas évek elejétől a világháború végéig Munkácson laktak. Itt járt magyar iskolába, kereskedelmi érettségét is itt tett. Majd bekövetkezett a bécsi döntés utáni magyar bevonulás. Dobos Ilona leírja, hogy az iskolában elkezdődött a zsidók megkülönböztetése. Egyik nap a tornateremben a „keresztények” számára nagygyűlést rendeztek, ahonnan mint zsidóbérencet

tették ki, akinek anyja zsidó. Édesanyja ekkor vallotta be leányának, hogy ő és családja 14 éves korában katolizáltak... Ez még csak a kezdet volt. Noha álmodozásokkal és olvasással, sőt sok „magyarországi” utazással szépített volt a fiatal lány élete: a háború, a deportálás, a nyilas uralom, a Vörös Hadsereg bejövetele, majd a 18 és 40 év közötti férfiak szovjet deportálása következett. Megannyi borzalom.

A látogatások után, 1945 tavaszán költöztek Budapestre, ahol különböző, titkárnszerű feladatokat látott el. Beiratkozott az egyetem művészettörténet szakára, de igazában nem járt oda. A *Magyar Ifjúság* című lap szerkesztőségében ismerkedik meg későbbi férjével, Sándor Andrással, aki ekkor, nagyon is fiatalon ígéretes tehetségű író a népi mozgalom balszárnyán. 1948-ban házasodnak össze, és a József Attila-díjjal kitüntetett író Sztálinvárosba költözik, hogy megírassa nagy regényét a várost építőkről. Csakhamar a feleség az újonnan létesített múzeum helytörténésze lesz (ekkor végezte el levelező úton a történelem szak első évfolyamát), feladata az épülő szocialista város történetének megírása. Persze sem a regény, sem e történelmi munka nem készült el. Én nagyon sajnálom, hiszen a szerzők ismeretében igazán érdekes lehetett volna...

Dobos Ilona azonban egyre inkább folklórgyűjtővé válik. Élettörténeteket, igaz történeteket, majd meséket jegyez fel. Első könyve, *Szegény ember vízzel főz* (Bp. 1958) már ilyen anyagot dolgoz fel. Itt találkozik Tót Szóke Józsefnéval, akinek később kötetnyi meséjét adta ki (*Egy somogyi parasztcsalád meséi*. Bp. 1962). Majd 1956 következett, a férjet, Sándor Andrást, ahogy akkor mondták, „ellenforradalmi tevékenységért” négyévi börtönre íté-